

Komentar: Balkanski Kraj

Author: IWPR

Beograd jos uvek veruje da se nalazi na ivici istorijske pobede. Kako bi odgovorio na ovo, Zapadu je potrebna sveobuhvatna regionalna strategija.

Cak i u ovoj kasnoj fazi, srpski rezim - - i ne samo predsednik Slobodan Milosevic, vec i znacaja deo establimenta - - veruju da imaju sanse ne samo da prezive kampanju NATO-a, vec da iz nje izadju kao pobednici sa novom Velikom Srbijom.

Na osnovu scenarija koji se ozbiljno razmatraju u Beogradu, zvanicnici se nadaju da ce zamor i podele u NATO savezu, kao i zabrinust za regionalne posledice, naterati NATO da sazove konferenciju i pregovara o miru. Ovo bi bio kljucni istorijski trenutak, poput Berlinskog Kongresa 1878. godine, u koji bi bili ukljuceni svi regionalni igraci. A ako srpskim pregovaracima uspe da bude po njihovom, bilo bi to vreme razmene teritorija i novog crtanja karata. Kljucni dogovora bila bi podela Kosova, na osnovu koje bi se juzni deo odvojio od Jugoslavije u zamenu za deo Bosne.

Od neizmerne je vaznosti da zapadni planeri koji odredjuju kurs rata shvate implikacije ovoga. Beogradski rezim je daleko od povlacenja. Dok gubi znacajne vojne i ekonomske potencijale, on smatra da se dobro pozicionirao za istorijsku pobedu protiv najveceg vojnog saveza na svetu i njegove jedine super sile.

Mnogim zapadnim posmatracima ovo mozda izgleda zaprepascuje. Medjutim, pravo razumevanje srpskih struktura moci otkriva zasto je iz perspektive Beograda - ovo potpuno logicno. I zato postaje jasno da Zapad mora da usvoji sveobuhvatnu strategiju i pristup koji bi uzeo u obzir citav region radi postizanja dugorocnog mira i stabilnosti.

Unistavanje koje je NATO izazvao ce skupo kostati Srbiju. Ono ce ponistiti napore nekoliko generacija koji su ulozeni u izgradnju njene infrastrukture. Ali ono takodje unistava osnovne institucije demokratije. Rezultat svega ovoga je da je nasuprot ocekivanjima i na Zapadu i u regionu jako tesko zamisliti pobunu protiv Milosevica. Verovatan ishod u Srbiji su: Milosevicev opstanak i personalna diktatura, drzavni puc i vojna diktatura, ili rivalstvo izmedju sukobljenih gospodara rata i totalni haos. Ni jedan od ovih mogucih ishoda ne moze da dovede do pozitivne promene politike koja bi dosla iz Beograda.

Pregovori u Rambujeu a zatim u Parizu su takodje sugerisali da je u pitanju pogresna strategija. Zakasneo i neprimeren odgovor evropskih sila pre razgovora pružio je dovoljno vremena za ostvarivanje Miloseviceve ekspanzionisticke i represivne politike. Posto su se dugo vremena suprotstavljali vodecoj ulozi Amerike na Kosovu, Evropljani su dozvolili Beogradu da zapocne rat bez toga da mu se iko suprotstavi. Stav pri pregovorima imao je tendenciju da izjednaci sve strane sto je neminovno dovelo do koncesija 'jacoj strani', odnosno Srbima. Konfuzija povodom odgovora na Oslobojilacku vojsku Kosova (OVK), bez ulaganja ikakvih napora da se analiziraju koreni krize i razlozi za pojavljivanje OVK, su dali Srbiji zeleno svetlo da pokrene svoje napade na sela, pod plastom "eksterminacije terorista". Nervoza Evropljana po pitanju izbeglica je takodje doprinela negativnom stereotipu kosovskih Albanaca.

Sporazum Holbruk-Milosevic iz oktobra 1998. godine je najverovatnije predstavljao poslednju sansu za mirno razresenje krize. Shvativsi da medjunarodna zajednica nije ocekivala sukob do proleca, i verovavsi da verovatno i ovako nece doci do intervencije, Milosevic je poceo da gomila snage, i, jos jednom, doveo medjunarodnu zajednicu pred svrsen cin.

Medjutim, posto je uzeo Kosovo i citavu zajednicu kosovskih Albanaca za taoce, Milosevic je pokrenuo reakciju koju nije ocekivao i za koju nije imao odgovor. Miloseviceva odluka da odbaci sporazum iz Rambujea je konacno prisilila snage NATO-a da definisu prirodu sukoba koji je progono jugoistocnu Evropu citave proslje decenije. Po prvi put ih je Zapad jasno prepoznao kao seriju srpskih agresivnih ratova i

osvajanja.

Ovakav stav je razbesneo rezim u Beogradu, koji je onda jasno razotkrio svoje ratne ciljeve: potpuno ciscenje Albanaca sa Kosova. Moguci gubitak Kosova je prvi put spomenut u zloglasnom Memorandumu Srpske akademije, u kome je 1986. godine izlozen nacionalni projekat Velike Srbije. Dobrica Cosic, nacionalni pisac koji je bio i predsednik zemlje, je mnogo puta predvideo da ce se "dvadeseti vek za srpski narod završiti gubitkom Kosova i Metohije." Ali time sto se upustio u totalni rat protiv svojih albanskih gradjana, rezim je pokazao svoju potpunu nesposobnost da se prilagodi promeni u zapadnoj politici prema takvim regionalnim konfliktima, a pogoto onima na Balkanu. Umesto toga on je zeleo, a za sada i uspeo, da stvori 'novu realnost' na terenu na Kosovu, u naporu da ostvari svoje maksimalisticke ciljeve.

Pocetak kampanje bombardovanja je tretiran u Beogradu kao jos jedna simulacija NATO-a. Beograd jednostavno nije verovao da je ono stvarno. U skladu sa tim, prve reakcije rezima i javnosti bili su prkos i podsmeh. Ovo je jos uvek stav, sto podupire i primer svakodnevnih rok koncerata sirom Srbije.

Zapravo je samo nekoliko dana vazdusnih napada bilo dovoljno da politicka scena Srbije odbaci svoju laznu masku. Etnicko ciscenje kosovskih Albanaca je jos jednom demonstriralo krajnju okrutnost i barbarizam srpske ratne masinerije. Koncerti i druge demonstracije u stvari otkrivaju odbijanje naroda da se suoci sa zlocinima koji se na Kosovu cine u njihovo ime. Narod u Srbiji prolazi kroz masovno poricanje koje je srazmerno zlocinu koji se dogadja pred ocima citavog sveta.

Na zalost, razvoj dogadjaja je takodje pokazao da je demokratska alternativa skoro zanemarljiva. Mediji su postali prva zrtva bombardovanja, a sve informacije su stavljene pod direktnu drzavnu kontrolu. Objavljivanje vanrednog stanja, kao i uvodjenje smrtne kazne, ratnog stanja, delimicne mobilizacije, oslobadjanje kriminalaca, i mobilisanje dobrovoljaca - svim tim merama zatvoreni su svi putevi moguceg otpora. Podstaknuta divljackom propagandom i sve vecim kriminalnim banditizmom, Srbija je krenula putem sa kojeg nema povratka. Time sto prikazuje, i glorifikuje srpsku tvdoglavost, rezim se nalazi na ivici samounistenja, odbija sve mogucnosti posrednistva i tako izaziva stetu u citavom regionu.

Umesto da bude osnazena, struktura u Srbiji se zapravo rusi i ide u pravcu haosa. Srbija je suocena sa neminovnim moralnim kolapsom i istorijskim debaklom. Ona odbija da se suoci sa proslom politikom, cak i sa zlocinima za koje je odgovorna i koji se dogadjaju iz dana u dan. Iako Milosevic nosi primarnu odgovornost za tragedije koje je izazvao rezim u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni, a sada i na Kosovu, on je samo sledio i izrazio kolektivnu svest veceg dela sprke elite -- pogotovo one u bezbednosnim snagama.

Kao takva, Srbija se ne moze nadati integraciji u glavni pravac kojim se krecu evropske strukture bez ogromne pomoci medjunarodne zajednice. Ovo znaci da ocekivano prisustvo NATO-a na Kosovu nece biti dovoljno. Protektorat u pokrajini ce omoguciti ljudima koji su deportovani da se bezbedno vrate i da se sprece sirenje izbeglickog talasa u Evropu.

Posle citave decenije neuspesne politike na Balkanu, od ogromne je vaznosti da Amerika i evropske demokratije artikulisu dugorocnu viziju za citav region. Ovo mora poceti denacifikacijom Srbije. Mali Marsalov plan ekonomskog oporavka ce biti od sustinskog znacaja. A dugorocna bezbednosna struktura je preduslov za trajni mir i stabilnost. Zapad mozda raspravlja o kopnenim snagama na Kosovu. Ali, realnost je da ce, dugorocno gledano, medjunarodne snage biti potrebne i u Srbiji.

Sonja Biserko je direktor Helsinskog komiteta za ljudska prava u Srbiji. Sada zivi van zemlje.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komentar-balkanski-kraj>

